

Навчальна програма

«Географія. 7 клас»

для закладів загальної середньої освіти

(Д. В. Полтавченко, В. С. Яценко, О. В. Часнікова /за редакцією Т. Г. Назаренко)

Галузь: природнича

(Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти/Автор. колл. Заотоцький С.П. та ін. URL. : https://osvita.ua/doc/files/news/863/86384/Geografiya_6-9_kl_Zapotockij_S_P_ta_in_.pdf

Рецензенти:

Криловець М. Г., доктор педагогічних наук, професор Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Чернігівської обл.;

Костриця-Лавринюк Л. В., учитель географії школи І-ІІІ ступенів № 36 імені С. П. Корольова Голосіївського р-ну м. Києва.

Експерт:

Кизенко В. І., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України.

Схвалено вченою Радою Інститут педагогіки НАПН України Протокол № 9 від 29.08.2024

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Навчальна програма створена на основі модельної навчальної програми «Географія. 6-9 класи для закладів загальної середньої освіти» (авт. Запотоцький С. П. та ін.). Географія як система наук, що пояснює закономірності появи, розвитку та функціонування природних та соціальних процесів на Землі є однією із можливостей сформувавши цілісний та системний комплекс знань в учнів/учениць про світ.

Метою вивчення географії у **7-му класі** є формування ключових та природничих компетентностей засобами пізнання уявлень про Землю як складний природно-антропогенний комплекс.

Для досягнення мети навчання географії у **7-му класі** мають бути реалізовані наступні **завдання**: засвоєння знань про основні географічні поняття, закономірності розвитку, взаємозв'язки між природними компонентами, природокористування та навколишнє середовище; формування вміння використовувати різні джерела географічної інформації – картографічні, статистичні, геоінформаційні ресурси – для пошуку, інтерпретації і демонстрації різноманітних географічних даних; застосування географічних знань для пояснення та оцінювання процесів і явищ у природі; розвиток пізнавального інтересу, інтелектуальних, пізнавальних, дослідницьких, творчих, комунікативних та підприємницьких здібностей учнів у процесі географічних спостережень, вирішення проблемних завдань, самостійного здобуття нових знань із географії; формування здатності й готовності до використання географічних знань і вмінь у повсякденному житті для соціально відповідальної поведінки у навколишньому середовищі, його збереження, адаптації до умов проживання на певній території; самостійного оцінювання рівня впливу людини на природу, безпеки довкілля як сфери життєдіяльності людини; вирішення конкретних практичних завдань; виховання екологічної культури, національної свідомості та почуття патріотизму, толерантного ставлення до інших народів, поваги до природних і культурних цінностей різних регіонів і країн світу; формування навичок отримання і застосування інформації у процесі ухвалення життєво-важливих рішень; набуття досвіду різноманітних форм діяльності (індивідуальної і колективної), досвіду пізнання й самопізнання; формування системи цінностей, обачливої екологічної поведінки, культури, здорового способу життя.

Зміст програми курсу «Географія» представлений взаємопов'язаними розділами, які об'єднують теми, очікуваними результатами та видами навчальної діяльності, що є засобом формування в учнів географічної та ключових компетентностей.

Структура курсу підпорядкована певній логіці, яка спирається на основні принципи пізнання, а саме:

1. Науковості;
2. Доступності навчання;
3. Зв'язку з життям;
4. Свідомості й активності учнів у навчанні;
5. Навчанні через діяльність.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

7 клас (70 годин, 2 години на тиждень)

К-сть годин	Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
2	<p>Учень/учениця: розуміє зміст понять «материк», «континент», «частина світу» [9 ПРО 3.1.1]; використовує карту як джерело інформації [9 ПРО 2.2.1]; пояснює на конкретних прикладах та доводить практичне значення вивчення материків та океанів [9 ПРО 1.6.2]</p>	<p>Вступ. Материка, частини світу. Океани. Фізична карта світу.</p>	<p>Робота з інформацією: Порівняння розмірів материків, частин світу, океанів. Складання кругової діаграми співвідношення площ материків. Користування моделями: Складання пазлів «Карта материків та океанів». Розпізнавання материків, океанів, частин світу за контурами й місцем на карті/глобусі.</p>
<p>РОЗДІЛ І. КАРТОГРАФІЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ ЗЕМЛІ (8 ГОД)</p>			
4	<p>Учень/учениця: досліджує об'єкти і явища, використовуючи відповідні моделі, зокрема й цифрові [9 ПРО 1.4.2]; використовує картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень [9 ПРО 1.4.1]; здійснює пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на глобусі та карті [9 ПРО 2.1.1]; розрізняє масштабні й позамасштабні умовні знаки [9 ПРО 3.2.1];</p>	<p>Тема 1. Карти материків та океанів. Карти материків, їхня класифікація за масштабом, просторовим охопленням, змістом і призначенням. Масштабні й позамасштабні умовні знаки на картах. Поняття про картографічну генералізацію та спотворення. Конічні, циліндричні та азимутальні проєкції на картах материків та океанів.</p>	<p>Дослідження: Визначення спотворень площ на карті шляхом порівняння розмірів географічних об'єктів за допомогою сервісу thetruesize.com. Як змінюється зміст карт в залежності від призначення (порівняння карт зі шкільного атласу і картографічного онлайн сервісу)? Визначення характеристики карти із шкільного атласу (за масштабом, просторовим охопленням, змістом та призначенням). Робота з інформацією: Читання інформації з тематичних карт світу, материків та океанів. Віртуальна подорож материками й океанами за допомогою цифрового глобусу Google Earth. Робота у групі для розв'язання проблем: Чи можна уникнути спотворень при побудові дрібномасштабних географічних карт?</p>

	<p><i>пропонує</i> правила взаємодії в групі і дотримується їх [9 ПРО 4.4.1];</p> <p><i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми [9 ПРО 4.4.2];</p> <p><i>оцінює</i> практичне значення знань про географічні карти [9 ПРО 3.4.1].</p>		<p>Як відрізнити карту та картосхему?</p> <p>Практичні роботи:</p> <p>Порівняння карт світу, материків та океанів, представлених у різних масштабах.</p> <p>Визначення проєкції карти материків та океанів (зі шкільного атласу).</p>
2	<p>Учень/учениця:</p> <p><i>розуміє</i> зміст понять «географічна широта», «географічна довгота», «географічні координати» [9 ПРО 3.1.1];</p> <p><i>пояснює</i> відмінності між географічною широтою і географічною довготою [9 ПРО 3.2.1];</p> <p><i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи географічні карти, моделі, зокрема й цифрові [9 ПРО 1.4.2];</p> <p><i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень [9 ПРО 1.4.1];</p> <p><i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми [9 ПРО 4.4.2];</p> <p><i>користується</i> градусною сіткою для визначення географічних координат і напрямків на картах [9 ПРО 2.2.1];</p> <p><i>оцінює</i> практичне значення знань про географічні координати [9 ПРО 3.4.1; 9 ПРО 1.6.2];</p>	<p>Тема 2. Географічні координати</p> <p>Градусна сітка на карті. Паралелі й меридіани.</p> <p>Географічна широта і довгота точки на карті.</p>	<p>Дослідження:</p> <p>Як визначити положення ліній меридіану та паралелі на місцевості?</p> <p>Як з'явився Гринвіцький меридіан?</p> <p>Робота у групі для розв'язання проблем:</p> <p>Які можливі способи отримання координат свого місцезнаходження?</p> <p>Чи існує точка, в якій будь-який рух буде на північ/південь?</p> <p>Проектна діяльність:</p> <p>Маршрут власної подорожі з визначенням географічних координат та напрямків.</p> <p>Найкоротший шлях між містами на різних материках за допомогою картографічних онлайн-сервісів та онлайн-ресурсів.</p> <p>Приклади пам'яток, пов'язаних із географічними координатами.</p> <p>Практичні роботи:</p> <p>Визначення географічних координат та напрямків за географічною картою.</p> <p>Користування моделями:</p> <p>Глобус-модель «Паралелі та меридіани Землі».</p> <p>Як встановити крайні точки материків, континентів, частин світу за градусною сіткою?</p>

	<i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань [9 ПРО 2.2.1].		
2	<p>Учень/учениця: <i>використовує</i> градусну сітку й різні види масштабів для визначення відстаней на картах [9 ПРО 2.2.1]; <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань [9 ПРО 2.2.1]; <i>знаходить, збирає і зберігає</i> географічні дані різних типів [9 ПРО 2.1.1]; <i>використовує</i> карту та картографічні онлайн-сервіси для організації виконання навчальних задач [9 ПРО 1.4.1].</p>	<p>Тема 3. Відстані на карті Вимірювання відстаней на карті: іменований, числовий і лінійний масштаб. Довжина в кілометрах 1° широти і довготи. Таблиця протяжності паралелей. Відстані між точками, що лежать на одному меридіані, на одній паралелі в градусах і кілометрах.</p>	<p>Практичні роботи: Визначення протяжності в градусах і кілометрах дуги меридіану, екватора, паралелей за картою / глобусом. Користування моделями: Визначення протяжності (у градусах і кілометрах) материків із півночі на південь та із заходу на схід за допомогою масштабу та градусної сітки на карті/глобусі. Робота у групі для розв'язання проблем: Розрахунок відстані за допомогою масштабу у циліндричній проєкції: чому не можна довіряти цим розрахункам? Розв'язування задач: Визначення відстаней на карті з використанням різних видів масштабу. Визначення відстаней на карті за допомогою градусної сітки.</p>

РОЗДІЛ II. ГОЛОВНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДИ МАТЕРИКІВ ТА ОКЕАНІВ (11 ГОД)

3	<p>Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст понять «геологічна ера», «платформа», «область складчастості» [9 ПРО 3.1.1]; <i>упослідовнює</i> геологічні ери, епохи горотворення, тектонічні структури [9 ПРО 2.1.1]; <i>формулює</i> закономірності утворення основних форм земної поверхні, родовищ корисних копалин [9 ПРО 3.3.1; 9 ПРО 3.3.2]; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи географічні</p>	<p>Тема 1. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. Геохронологічна шкала: геологічні ери, геологічні періоди. Утворення материків та океанічних западин. Тектонічна карта світу. Платформи (щити, плити), області складчастості. Епохи горотворення. Закономірності формування рельєфу та поширення корисних копалин на материках і в океанах.</p>	<p>Дослідження: Сліди історії Землі у гірських породах. Що старіше: материк чи океан? Які закономірності поширення родовищ корисних копалин в надрах Землі? Як читати тектонічну карту? Робота з інформацією: Демонстрування основних віх історії Землі. Віртуальна мандрівка в геологічне минуле Землі (сервіс Ancient Earth Globe). Зв'язок тектонічної будови і формування корисних копалин (паливних, рудних, нерудних). Відмінність тектонічної та літосферної плити. Моделювання: Будова тектонічних платформ, плит, областей складчастості.</p>
---	--	--	--

	<p>карти, моделі, зокрема й цифрові [9 ПРО 1.4.2]; <i>формулює</i> з допомогою вчителя чи інших осіб очікувані результати дослідження [9 ПРО 1.5.1; 9 ПРО 1.6.1]; <i>здійснює</i> пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на тематичних картах [9 ПРО 2.1.1]; <i>встановлює</i> з допомогою вчителя взаємозв'язки між тектонічною будовою, рельєфом, видами корисних копалин [9 ПРО 3.3.1]; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2].</p>		<p>Робота у групі для розв'язання проблем: Як спрогнозувати майбутнє розташування материків? Практичні роботи: Визначення віку областей складчастості за тектонічною картою. Виявлення зв'язків між тектонічною будовою і формами рельєфу за тектонічною і фізичною картами</p>
3	<p>Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст понять «кліматотвірний чинник», «повітряна маса», «тип клімату», «кліматичний пояс» [9 ПРО 3.1.1]; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб властивості повітряних мас, типи клімату, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1]; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження [9 ПРО 1.4.1]; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної</p>	<p>Тема 2. Клімат. Кліматотвірні чинники. Закономірності зміни температури повітря і атмосферного тиску з висотою. Закономірності зміни температури поверхневих вод океанів. Повітряні маси. Постійні та змінні вітри (пасати, мусони, західне перенесення, стокові вітри). Кліматичні пояси і типи клімату Землі. Карта кліматичних поясів і типів клімату. Кліматограми, їх структура. Глобальні зміни клімату.</p>	<p>Дослідження: Приклади змін клімату на Землі. Як прочитати кліматограму? Географічне поширення постійних вітрів. Моделювання: Процес утворення постійних та змінних вітрів. Побудова хмари тегів «Клімат». Робота з інформацією: Інтерактивна карта загальної циркуляції атмосфери за допомогою сервісу NullSchool Робота у групі для розв'язання проблем: 10 кроків для протидії зміні клімату / Як змінюється світ через глобальні зміни клімату? Як акліматизуватися подорожуючому в різних кліматичних умовах? Чи існує взаємозв'язок між поясами атмосферного тиску і кількістю опадів? Чи зміна атмосферного тиску з висотою є постійною?</p>

	<p>взаємодії [9 ПРО 4.4.2]; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про різні за властивостями повітряні маси, типи клімату для розв'язання запропонованої навчальної/життєвої проблеми [9 ПРО 1.4.1].</p>		<p>Практичні роботи: Побудова кліматограми за наведеними в таблиці даними про середньомісячні температури повітря і середньорічну кількість опадів. Визначення типу клімату за наведеною кліматограмою та можливого місця його поширення на карті.</p>
3	<p>Учень/учениця: розуміє зміст понять «широтна зональність», «вертикальна поясність», «зональний природний комплекс», «азональний природний комплекс» [9 ПРО 3.1.1]; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні зони Землі, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1]; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя інформацію про природні зони для розв'язання запропонованої навчальної/життєвої проблеми [9 ПРО 1.4.1]; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2].</p>	<p>Тема 3. Природні комплекси Землі Широтна зональність на материках і в океанах. Ґрунт, поширення ґрунтів. Поняття «природний комплекс», різні види природних комплексів за закономірністю формування (зональні, аazonальні) та географічним охопленням (географічні пояси, природні зони). Природні зони Землі. Вертикальна поясність у горах. Типи водних мас. Аazonальні природні комплекси.</p>	<p>Робота з інформацією: Відмінності природних зон на однаковій широті: причини. Природна зона як результат співвідношення тепла і вологи. Типи ґрунтів Землі. Робота у групі: Командна гра-квест «Природні зони та вертикальні пояси» Проектна діяльність: Лепбук / буклет «Природні зони Землі» (3 природні зони на вибір). Практичні роботи: Позначення на контурній карті природних зон Землі, аналіз проходження їхніх меж (на прикладі однієї з природних зон Землі). Характеристика природних зон своєї місцевості Екскурсії: Характеристики природи своєї місцевості.</p>
2	<p>Учень/учениця: розуміє зміст поняття «розселення населення» [9 ПРО 3.1.1]; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб розселення людей на материках, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1];</p>	<p>Тема 4. Розселення людей на материках Кількість населення Землі. Картодіаграма чисельності населення на материках. Густота населення. Картограма густоти населення. Природні чинники розселення.</p>	<p>Дослідження: Чому населення Землі розміщено нерівномірно? У яких природних зонах проживає найбільша кількість населення? Як природні чинники впливають на густоту населення? Прогнозування майбутньої чисельності населення. Моделювання:</p>

<p><i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя відомості про розселення людей та карти шкільного атласу для пояснення впливу природних чинників на густоту населення [9 ПРО 1.4.2]; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження [9 ПРО 1.4.1]; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2].</p>		<p>Зміна чисельності населення з висотою над рівнем моря. Робота з інформацією: Аналіз зміни чисельності населення планети за останні два сторіччя. Порівняння динаміки чисельності населення на материках. Розв'язування задач: Визначення середньої густоти населення на материках. Практична робота Створення картосхеми «Шляхи розселення людей на Землі».</p>
--	--	--

РОЗДІЛ III. ПРИРОДА МАТЕРИКІВ (37 ГОД)

<p>6</p>	<p>Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст понять «тектонічний розлом» [9 ПРО 3.1.1]; <i>розрізняє</i> поняття «родовище корисних копалин» і «басейн корисних копалин» [9 ПРО 3.2.1]; <i>знаходить і показує</i> на картах моря: Середземне, Червоне; затоки: Гвінейська, Аденська; протоки: Мозамбіцька, Гібралтарська, Баб-ель-Мандебська; острів Мадагаскар; півострів Сомалі; гори: Атлас, Драконові, Капські; вулкан Кіліманджаро; нагір'я Ефіюпське; плоскогір'я</p>	<p>Тема 1. Африка Географічне положення. Берегова лінія. Тектонічна будова, сучасні тектонічні процеси. Рельєф. Корисні копалини. Загальні риси клімату. Води суходолу. Природні зони. Розселення населення на материках. Основні екологічні проблеми.</p>	<p>Дослідження: Наслідки сучасних тектонічних процесів у межах Африкано-Аравійської літосферної плити. Як виник вулкан у межах платформи? Закономірності формування нафто-, газоносних басейнів в Африці. Чому Африка багата бокситами і мідними рудами? Чи є ґрунти в Сахарі? Моделювання: Плавання Васко да Гама. Робота з інформацією: Роль Д. Лівінгстона у дослідженні водних об'єктів материка. Візитівка Африки: клубок ідей. Он-лайн вікторина «Африка. Фізична карта». Встановлення подібності і відмінності в описах червоних і червоно-бурих ґрунтів. Робота у групі для розв'язання проблем: Які природні особливості формуються у зв'язку з перетином центра Африки екватором?</p>
----------	--	---	---

Східноафриканське;
Сахарський і Гвінейський
нафтогазоносні басейни;
річки: Ніл, Конго, Нігер,
Замбезі, Оранжева;
озера: Вікторія, Танганьїка,
Ньяса;
водоспад Вікторія;
пустелі: Сахара, Наміб, Калахарі
відповідно до навчального
завдання [9 ПРО 1.4.2; 9 ПРО
2.2.1];
досліджує об'єкти і явища,
використовуючи тематичні
карти, моделі, зокрема й
цифрові [9 ПРО 1.4.2];
характеризує з допомогою
вчителя чи інших осіб
тектонічну будову, рельєф,
клімат, внутрішні води,
природні зони Африки,
використовуючи відповідну
наукову термінологію [9 ПРО
2.1.1];
порівнює екваторіальний і
субекваторіальний клімат,
червоні й червоно-бурі ґрунти,
рослинність і тваринний світ
екваторіальних лісів, саван і
пустель [9 ПРО 1.5.1; 9 ПРО
3.1.1];
використовує самостійно або з
допомогою вчителя уявлення
про взаємозв'язки об'єктів і
явищ для виявлення
закономірностей формування
рельєфу, родовищ корисних
копалин, типів клімату, мережі
річок, озерних улоговин [9 ПРО
3.3.1];

Які відмінності існують у однакових
кліматичних поясах північної і південної
півкуль в Африці.
Чому найбільші і найглибші озера утворилися
на сході Африки?
Як зупинити опустелювання саван?
Проектна діяльність:
Національні парки Африки.
Практичні роботи:
Визначення географічних координат крайніх
точок, протяжності материка з півночі на південь
та із заходу на схід за градусною сіткою і
масштабом.
Позначення на контурній карті основних
географічних об'єктів Африки.
Порівняння екваторіального і субекваторіального
клімату Африки за кліматограмами.

	<p><i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження улогвин [9 ПРО 1.4.1]; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2]; <i>пояснює</i> як географічне положення (щодо тектонічних структур, великих форм рельєфу, басейнів корисних копалин) впливає на спосіб життя та світогляд людей улогвин [9 ПРО 3.4.1].</p>		
4	<p>Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст поняття «кристалічний щит», «осадовий чохол» [9 ПРО 3.1.1]; <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу: моря: Коралове, Тасманове; затоки: Карпентарія, Велика Австралійська; острови: Тасманія, Великий Бар'єрний риф; півострів Кейп-Йорк; Західно-Австралійське плоскогір'я; Центральну низовину; гори: Великий Вододільний хребет (г. Косцюшко); річки: Муррей, Дарлінг; озеро Ейр; пустелі: Велика Піщана, Велика пустеля Вікторія відповідно до навчального завдання [9 ПРО 1.4.2; 9 ПРО 2.2.1]; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні</p>	<p>Тема 2. Австралія Географічне положення. Відкриття материка європейцями. Взаємозв'язок тектонічної будови, форм поверхні, основних родовищ корисних копалин на материку. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Поверхневі та підземні води материка. Особливості рослинного і тваринного світу материка, природні зони. Заселення материка, природні чинники розселення. Основні екологічні проблеми.</p>	<p>Дослідження: Великий Бар'єрний Риф: характеристика та сучасний стан. Кріки: походження назви та географічне поширення. Де на материку й чому є кам'яновугільні басейни, родовища бокситів, залізних руд? Чому в Австралію заборонено ввозити тварин і рослини? Чому Австралія малозаселений материк? Які природні чинники зумовили розселення людей на материку?</p> <p>Моделювання: Схема руху повітряних мас, що впливають на клімат Австралії.</p> <p>Робота з інформацією: Візитівка Австралії: клубок ідей. Вікторина «Австралія. Фізична карта». Ендеміки Австралії. Порівняння пустель Австралії і Африки.</p> <p>Практичні роботи: Позначення на контурній карті основних географічних об'єктів Австралії. Порівняння тропічного пустельного і</p>

	<p>карти, моделі, зокрема й цифрові [9 ПРО 1.4.2]; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, клімат, внутрішні води, рослинність і тваринний світ Австралії, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1]; <i>порівнює</i> тропічний морський і тропічний пустельний клімат на материку, пустельні ландшафти Австралії й Африки [9 ПРО 1.5.1; 9 ПРО 3.1.1]; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин, типів клімату, мережі поверхневих і запасів підземних вод, зональних природних комплексів [9 ПРО 3.3.1]; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження [9 ПРО 1.4.1]; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2].</p>		<p>тропічного морського типів клімату за кліматограмами. Порівняння клімату південної частини Африки і Австралії Робота в групі для розв'язання проблем: Як австралійців забезпечити прісною водою? Лісові пожежі в Австралії: причини та наслідки. Проектна діяльність: Фотоколаж «Природні об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Австралії». Подорож в Австралію: рекомендації мандрівникам.</p>
6	<p>Учень/учениця: <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу: Карибське море; затоку Ла-Плата;</p>	<p>Тема 3. Південна Америка Географічне положення. Відкриття материка європейцями. Тектонічна будова. Взаємозв'язок тектонічної</p>	<p>Дослідження: Басейн річки Амазонки – зональний чи азональний природний комплекс? Чому Південна Америка – найвологіший материк? Чим унікальна природа сельви Південної</p>

<p>протоки: Магелланова, Дрейка; острови: Вогняна Земля, Галапагоські; рівнини: Амазонська, Орінокська, Ла-Платська низовини, Бразильське, Гвіанське плоскогір'я; гори Анди (г. Аконкагуа); вулкани: Чімборасо, Льюльяйльяко; річки: Амазонка, Парана, Оріноко; водоспади: Анхель, Ігуасу; озера: Маракайбо, Тітікака; сельву, пампу, пустелю Атакама відповідно до навчального завдання [9 ПРО 1.4.2; 9 ПРО 2.2.1]; <i>досліджує</i> об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові [9 ПРО 1.4.2]; <i>встановлює</i> послідовність формування тектонічних структур материка [9 ПРО 2.1.1]; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, клімат, внутрішні води, рослинність і тваринний світ Південної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1]; <i>порівнює</i> ландшафти південних країн Африки, Австралії, Південної Америки [9 ПРО 1.5.1; 9 ПРО 3.1.1]; <i>використовує</i> самостійно або з</p>	<p>будови, форм поверхні, родовищ корисних копалин. Загальні риси клімату. Чинники формування типів клімату в межах кліматичних поясів. Внутрішні води. Природні зони. Амазонія – цілісний природний комплекс. Вертикальна поясність в Андах. Екологічні проблеми.</p>	<p>Америки? Відмінності видового складу рослин і тварин у сельві та гілеї. Як змінюються природні ландшафти на схилах Анд? Моделювання: Онлайн вікторина «Південна Америка. Фізична карта». Утворення берегових пустель на материках: передумови, особливості природи, локації. Користування моделями: Складання профілю поверхні материка вздовж південного тропіка. Визначення кліматичних умов субекваторіального, тропічного і субтропічного поясів Північної і Південної півкуль за кліматичними діаграмами. Робота з інформацією: Анди – «мідні» гори. О. Гумбольт – «другий Колумб» Південної Америки. Сельва під загрозою знелісення. Візитівка Південної Америки: клубок ідей. Практичні роботи: Встановлення послідовності формування материка Південна Америка за геологічними епохами. Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Південної Америки. Робота у групі для розв'язання проблем: Південні країни трьох материків (Південної Америки, Африки й Австралії): подібність і відмінність природи.</p>
--	--	--

	<p>допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин, берегових пустель, природних комплексів в Андах [9 ПРО 3.3.1]; бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2].</p>		
3	<p>Учень/учениця: знаходить і показує на картах різного масштабу і різних проєкцій Антарктичний півострів, моря Ведделла, Росса, масив Вінсон, вулкан Еребус, антарктичну станцію «Академік Вернадський» [9 ПРО 1.4.2; 9 ПРО 2.2.1]; досліджує об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові [9 ПРО 1.4.2]; характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб рельєф, клімат, льодовиковий покрив, рослинність і тваринний світ Антарктики, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1]; порівнює підлідний рельєф і поверхню льодовика, природу антарктичних і тропічних пустель [9 ПРО 1.5.1; 9 ПРО 3.1.1]; використовує самостійно або з</p>	<p>Тема 4. Антарктида Географічне положення. Історія відкриття. Подвійний рельєф. Антарктичний та субантарктичний клімат. Формування айсбергів. Унікальність природи антарктичних пустель та антарктичних оазисів. Наукові дослідження в Антарктиці. Станція «Академік Вернадський».</p>	<p>Дослідження: Українська антарктична станція «Академік Вернадський»: ким і як влаштуватися на роботу? Заборона використання природних ресурсів Антарктиди: переваги і недоліки. Практична робота: Порівняння природи антарктичних та африканських пустель і оазисів: спільні та відмінні риси. Моделювання: Як сформувався покривний льодовик в Антарктиді? Схема утворення стокових вітрів в Антарктиді. Робота з інформацією: Особливості географічних карт материка. Експедиції Р. Амундсена та Р. Скотта. Особливості туризму в Антарктиді. Опис підлідного рельєфу Антарктиди за картою. Візитівка Антарктиди: клубок ідей. Робота у групі для розв'язання проблем: Озонові дірки: причини утворення і шляхи запобігання розростанню. Проектна діяльність: Розробка порад перебування в екстремально холодному кліматі.</p>

	<p>допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення особливостей клімату, органічного світу Антарктиди, ведення наукової діяльності [9 ПРО 3.3.1];</p> <p><i>бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2].</i></p>		
8	<p>Учень/учениця: знаходить і показує на картах різного масштабу затоки: Гудзонова, Мексиканська, Каліфорнійська, Аляска; острови: Гренландія, Ньюфаундленд, Великі Антильські (Куба, Гаїті, Ямайка), Малі Антильські, Канадський Арктичний архіпелаг; півострови: Лабрадор, Флорида, Каліфорнія, Аляска, Юкатан; рівнини: Центральні, Великі, Лаврентійська височина, Примексиканська низовина; гори: Кордильєри (г. Деналі), Скелясті, Аппалачі; Аппалацький вугільний басейн, нафтогазоносний басейн Мексиканської затоки; річки: Міссісіпі, Маккензі, Юкон, Колорадо; водоспад Ніагарський; озера: Великі, Велике Солоне відповідно до навчального завдання [9 ПРО 1.4.2; 9 ПРО 2.2.1];</p>	<p>Тема 5. Північна Америка Географічне положення. Берегова лінія. Відкриття материка європейцями та освоєння материка. Рельєф та корисні копалини материка. Кліматичні пояси і типи клімату. Режим річок. Великі озера – унікальна природна система. Природні зони. Вплив природних чинників на заселення материка і розселення населення. Екологічні проблеми.</p>	<p>Дослідження: Причини утворення торнадо. Як впливає географічне положення материка на його клімат? Як утворилися каньйони?</p> <p>Моделювання: Онлайн вікторина «Північна Америка. Фізична карта»; Моделювання процесу зародження торнадо.</p> <p>Робота з інформацією: Імена дослідників Північної Америки на географічній карті. Великі озера: особливості природи, екологічні проблеми. Унікальність і вразливість природи тундри.</p> <p>Робота у групі для розв'язання проблем: Хто насправді відкрив Америку? Як зберегти родючі землі степів і прерій?</p> <p>Проектна діяльність: Фотоколаж «Найвідоміші національні парки Північної Америки».</p> <p>Практичні роботи: Позначення на контурній карті основних географічних об'єктів Північної Америки. Характеристика типів помірного клімату Північної Америки за кліматичними діаграмами. Порівняння характеристики двох природних зон Північної Америки (за вибором).</p>

	<p><i>досліджує</i> об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові [9 ПРО 1.4.2]; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, клімат, внутрішні води, природу арктичних пустель, тундри, тайги, степів і прерій Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1]; <i>порівнює</i> типи клімату помірного поясу, режими річок басейнів трьох океанів [9 ПРО 1.5.1; 9 ПРО 3.1.1]; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування родовищ корисних копалин, форм рельєфу, озерних улоговин, природних зон на материку, для розв'язання екологічних проблем [9 ПРО 3.3.1]; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2].</p>		
10	<p>Учень/учениця: <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу моря: Північне, Балтійське, Чорне, Азовське, Баренцове, Східносибірське, Жовте, Японське, Берингове,</p>	<p>Тема 6. Євразія Географічне положення. Берегова лінія. Тектонічна будова. Сучасні тектонічні процеси. Рельєф. Корисні копалини. Загальні риси клімату. Континентальність клімату.</p>	<p>Дослідження: Особливості тектонічної структури Євразії. Родовища корисних копалин на шельфі материка. Походження улоговин найбільших озер Євразії. Де й чому сформувалися на материку чорноземні ґрунти?</p>

<p>Південнокитайське, Аравійське; затоки: Біскайська, Бенгальська, Перська;</p> <p>протоки: Босфор, Ла-Манш, острови: Велика Британія, Ірландія, Ісландія, Нова Земля, Сахалін, Японські, Великі Зондські, Філіппінські, Шрі-Ланка, Тайвань;</p> <p>півострови: Балканський, Апеннінський, Піренейський, Скандинавський, Таймир, Чукотський, Камчатка, Корея, Індокитай, Малакка, Індостан, Аравійський, Мала Азія</p> <p>рівнини: Східноєвропейська, Західносибірська, Велика Китайська, Середньодунайська, Індо-Гангська, Месопотамська низовини, плоскогір'я Декан, Середньосибірське, Казахський дрібносопковик;</p> <p>гори: Піренеї, Альпи, Апенніни, Скандинавські, Уральські, Кавказ, Тянь-Шань, Гімалаї (г. Джомолунгма);</p> <p>нагір'я: Тибет, Іранське;</p> <p>вулкани: Гекла, Везувій, Фудзіяма;</p> <p>нафтогазоносні басейни Перської затоки, Північного моря;</p> <p>пустелі: Каракуми, Гобі, Рубель-Халі;</p> <p>річки: Рейн, Дунай, Дніпро, Волга, Об, Єнісей, Лена, Амур, Хуанхе, Янцзи, Меконг, Ганг, Інд, Євфрат, Тигр;</p>	<p>Кліматичні пояси. Води суходолу. Подібність і відмінність ландшафтів Євразії та Північної Америки.</p> <p>Розселення населення на материку.</p> <p>Основні екологічні проблеми.</p>	<p>Пустелі та напівпустелі: відмінність, приклади поширення в Євразії.</p> <p>Моделювання:</p> <p>Розрахунок тривалості подорожі між крайніми точками Євразії за різних умов пересування</p> <p>Онлайн вікторини «Європа. Фізична карта», «Азія. Фізична карта»;</p> <p>Моделювання системи руху повітряних мас, що впливають на клімат Євразії.</p> <p>Робота з інформацією:</p> <p>Полюс холоду Північної півкулі.</p> <p>Життя в умовах багаторічної мерзлоти.</p> <p>Мангрові береги Євразії.</p> <p>Гімалаї – найвища гірська система Землі.</p> <p>Найвідоміші об'єкти природної спадщини ЮНЕСКО в Європі.</p> <p>Робота у групі для розв'язання проблем:</p> <p>Проблема опустелення території Євразії.</p> <p>Заміна природних ландшафтів культурними: переваги і недоліки.</p> <p>Проектна діяльність:</p> <p>Розроблення презентації «Екологічна катастрофа Аральського моря».</p> <p>Практичні роботи:</p> <p>Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Євразії.</p> <p>Доведення зростання континентальності клімату із заходу на схід у помірному поясі на основі аналізу кліматограм.</p> <p>Порівняння рослинності й тваринного світу природної зони Євразії та Північної Америки (тундри/ тайги/ широколистих лісів/ степів).</p>
--	--	--

озера: Каспійське, Женеvське, Свігязь, Ладозьке, Байкал, Мертве море відповідно до навчального завдання [9 ПРО 1.4.2; 9 ПРО 2.2.1];
досліджує об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові [9 ПРО 1.4.2];
характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, клімат, внутрішні води, природні зони Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1];
порівнює типи клімату помірного поясу, пустелі тропічного й помірного поясів, природні зони Євразії й Північної Америки [9 ПРО 1.5.1; 9 ПРО 3.1.1];
використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування родовищ корисних копалин, рельєфу, зональних і азоняльних природних комплексів на материку [9 ПРО 3.3.1];
бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2];
створює самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні

	моделі для дослідження [9 ПРО 1.4.1].		
РОЗДІЛ IV. ПРИРОДА ОКЕАНІВ (7 ГОД)			
3	<p>Учень/учениця: створює самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження [9 ПРО 1.4.1]; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2]; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми [9 ПРО 3.3.1]; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1].</p>	<p>Тема 1. Океани полярних широт Північний Льодовитий океан і Південний океан. Вплив на клімат материків. Проблема виокремлення Південного океану як окремого географічного об'єкту. Особливості освоєння природних ресурсів. Морські подорожі європейців.</p>	<p>Робота з інформацією: Як визначають межі Південного океану? Плавання кораблів в полярних умовах. Історія досліджень Північного Льодовитого океану. Унікальність природи океанів полярних широт. Дослідження: Як рухається вода й крига в Північному Льодовитому й Південному океанах. Підкорення Північного полюсу. Робота у групі для розв'язання проблем: Вплив глобальних змін клімату на природу полярних океанів. Практична робота Порівняння географічного положення Північного Льодовитого й Південного океанів. Проектна діяльність: Як врятувати білих ведмедів?</p>
4	<p>Учень/учениця: створює самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження [9 ПРО 1.4.1]; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2]; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і</p>	<p>Тема 2. Тихий океан. Атлантичний океан. Індійський океан. Географічне положення та його вплив на освоєння океану. Апвелінг. Вплив світових течій на формування клімату. Моря. Освоєння ресурсів шельфу. Сучасні тектонічні процеси в межах Серединно-Атлантичного хребта. Острови в океані, їх</p>	<p>Дослідження: Найпопулярніші місця відпочинку на берегах океанів. Вплив апвелінгу на життєдіяльність в океані. Моделювання: Моделювання та опис маршруту наукової експедиції з дослідження ресурсів шельфу океану з позначенням на контурній карті. Робота з інформацією: Ель-Ніньо та Ля-Нінья як приклад впливу на світовий клімат. Найглибші місця в океанах. Дослідження океанів.</p>

<p>явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми [9 ПРО 3.3.1];; знаходить і показує на картах різного масштабу: течії: Північна та Південна Пасатна, Куросію, Західних Вітрів, Каліфорнійська, Перуанська, Північнотихоокеанська, Східноавстралійська; Мадагаскарська, Мусонна, Західноавстралійська, Гольфстрім, Північноатлантична, Канарська, Лабрадорська, Бразильська, Бенгельська; острови: Нова Зеландія, Нова Гвінея, Гавайські, Маріанські, Ісландія [9 ПРО 1.4.2; 9 ПРО 2.2.1]; характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1].</p>	<p>походження. Океанія. Природні ресурси, особливості їх освоєння. Виснаження біологічних ресурсів. Екологічні проблеми.</p>	<p>Робота у групі для розв'язання проблем: Острови зі сміття в океанах: чому вони виникли та чим небезпечні. Чи можна на дні океанів ховати відходи господарської діяльності людей? Зміни природи океанів під впливом глобального потепління. Проектна діяльність: Океанічні пустелі, причини виникнення, особливості природи. Освоєння природних багатств океанів. Розв'язування задач. Розрахунок солоності води. Практичні роботи: Порівняння географічного положення й природи Тихого, Атлантичного та Індійського океанів. Позначення на контурній карті географічних об'єктів та течій океанів.</p>
--	--	---

РОЗДІЛ V. УЗАГАЛЬНЕННЯ (2 ГОД)

<p>2 Учень/учениця: <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження [9 ПРО 1.4.1];; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії [9 ПРО 4.4.2];</p>	<p>Природні чинники у формуванні людської цивілізації. Антропогенна діяльність, її вплив на перебіг природних процесів. Культурні цивілізації. Етноси.</p>	<p>Проектна діяльність: Розселення людей і розвиток цивілізації. Ідеальний континент. Гармонійне співіснування людства і природи.</p>
---	--	--

	<p><i>презентує</i> приклади власного досвіду [9 ПРО 1.5.4];; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми [9 ПРО 3.3.1]; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб властивості об'єктів дослідження, використовуючи відповідну наукову термінологію [9 ПРО 2.1.1].</p>		
3		Резерв часу.	

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Методичні рекомендації щодо особливостей організації оцінювання з цього навчального предмета

Вивчення курсу «Географія» в закладі загальної середньої освіти передбачає такі види оцінювання: поточне, формувальне та підсумкове оцінювання відповідно пункту 27 зазначеного у Державному стандарті базової середньої освіти. У змісті навчання повинні бути представлені різні види знань і вмінь контрольної-оцінювальної діяльності: основні поняття і терміни, в яких виражається наукове знання і формується думка, факти, які відображають реальну дійсність і на яких будується обґрунтування законів науки, географічні закономірності (закони природи), розкривають сутність явищ і закономірні зв'язки між ними, наукові теорії, містять систему наукових знань про певні об'єкти дійсності, знання про способи діяльності у тій або іншій області людської діяльності, методи пізнання і способи наукової діяльності та норми відношення до різних явищ життя, без яких неможливе становлення системи цінностей особистості людини.

Оцінювання змістових компонентів фізичної та суспільної географії, результатів навчання учнів/учениць, використання інформаційно-комунікаційних технологій, тестування як домінуючий метод оцінювання знань та підготовка учнів/учениць до самооцінювання знань через діяльність.

Календарно-тематичне та поурочне планування здійснюються вчителем у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. У видах навчальної діяльності (орієнтовні/на вибір) залишено вільні місця для більшої автономії вчителя, яка має бути забезпечена академічною свободою, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільним вибором форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, розробленням та впровадженням авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання.

Під час розроблення календарно-тематичного та системи поурочного планування вчитель має самостійно вибудовувати послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи при цьому послідовність розгортання змісту у навчальній програмі.

Також учитель може переносити теми уроків, відповідно до того, як учні/учениці засвоїли навчальний матеріал, визначати кількість годин на вивчення окремих тем.

Розробляючи навчальну програму, педагог може вносити зміни у запропонований модельною навчальною програмою зміст навчального предмета відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану школи, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес. Загальний обсяг таких змін може досягати 20%. Також учитель може змінювати послідовність вивчення тем, не порушуючи логічної послідовності досягнення результатів навчання

Навчальною програмою не передбачено обов'язкових практичних робіт. Учитель має право визначати кількість практичних робіт. Перед виконанням практичних робіт треба ознайомити учнів з критеріями оцінювання.

Дана програма пропонує організацію і проведення проєктної діяльності. Проєкти передбачають самостійну/під керівництвом учителя дослідницьку діяльність учнів. При виборі теми для проєкту потрібно враховувати інтереси учнів, слід вибирати конкретну проблему, яка знайома учням або носить регіональний характер, спонукає учнів до пошуку й використання додаткової літератури. Проєкт може бути представлений у формі результатів роботи в одному з онлайн-сервісів, презентації, відеоматеріалів, альбомів, інсценування тощо. Проєкт учні можуть виконати індивідуально, у парах і групах.

Оцінювання результатів навчання здійснюють із застосуванням таких способів і засобів: усного (опитування індивідуальне, групове тощо): письмового (окремі навчальні завдання, зокрема тестові з використанням ІТ, перекази тощо, а також діагностувальні роботи, диктанти й ін.); практичного (дослід, практична робота, навчальний проєкт, учнівське портфоліо, спостереження, робота з картами, заповнення таблиць, побудова схем, моделей з використанням електронних засобів навчання тощо); комплексного, що поєднує різні способи й засоби оцінювання, кілька змістових одиниць певної програмової теми/частини теми (якщо тема велика за обсягом)/кількох тем чи розділу і передбачають оцінювання (за кількома групами результатів або їх складниками).

Семестрове оцінювання здійснюють за групами результатів навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

Річне оцінювання здійснюють на підставі семестрового за системою оцінювання, визначено законодавством, а результат такого оцінювання відображають у свідоцтві досягнень, яке видають учневі/учениці щороку.

Рекомендовані ресурси

1. Географія 6 – 9 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти /наказ Міністерства освіти і науки України № 698 від 03 серпня 2022 р. [Електронний ресурс] = Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-6-9.pdf> (дата звернення: 14 травня 2024).

2. Державний стандарт базової середньої освіти / Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 [Електронний ресурс] = Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>, вільний (дата звернення: 18 листопада 2020 р.).

3. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністру України «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти», від 30 вересня 2020 р. № 898. URL. : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>

4. Концепція розвитку природничо-наукової освіти (STEM-освіти) / розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 960-р. [Електронний ресурс] = Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#n8>, вільний (дата звернення: 29 квітня 2021 р.).

5. Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти URL. : https://osvita.ua/doc/files/news/863/86384/Geografiya_6-9_kl_Zapotockij_S_P_ta_in_.pdf (дата звернення: 04 травня 2022). «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 11.04.2022 № 324).
6. Остапчук С. М. Картографія : відкрий свою «terra incognita». Навчальний посібник [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2019. 315 с. URL. : <https://ep3.nuwm.edu.ua/15308/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%281%29.pdf>
7. Сосса Р. І. Історія картографування території України. Від найдавніших часів до 1920 р.: короткий нарис / Р. І. Сосса. К. : Наукова думка, 2000. 247 с.
8. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН від 09.08.2024 № 1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти»). URL. : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/92805/
9. 360cities.net – на сайті зібрано найбільша колекція інтерактивних сферичних панорам світу, де можна здійснювати прогулянки вулицями найпопулярніших міст.
10. Сервіси Google – від GoogleMaps та StreetView до Arts&Culture – сервіси можна використовувати для закріплення матеріалу з багатьох тем.
11. Earthcam.com – на порталі зібрана колекція вебкамер, встановлених у всіх містах світу, від США до Таїланда. Можна використати в 10-му класі при розгляді країн та регіонів.
12. 7 чудес України – всеукраїнський просвітницький проект. Відеофільми можна показувати учням на уроках в межах програми 8-9-х класів
13. SeterraOnline – одна з найбільш захоплюючих та популярних географічних вікторин у світі. Програма підійде для засвоєння таких категорій знань: материки та частини світу; найбільші країни в світі або в межах окремого материка; столиці країн і найбільші міста; річки; озера, моря; острови; прапори окремих країн.
14. JigSpace використовує доповнену реальність, щоб розповісти користувачам про те, як влаштовані різні механізми, об'єкти та ідеї. Можна встановити JigWorkshop для iPad, щоб створювати власні презентації.
15. AirPano – сайт для перегляду панорамних зображень десятків відомих міст по всьому світу. Більша частина зображень AirPano має інтерактивні посилання, щоб можна було більше дізнатися про місця, які ви бачите на знімках AirPano.
16. Ethermap – інструмент, який можна використовувати для створення онлайн-карт. Тут можна обмінюватися картами, вносити доповнення, редагувати все, просто надавши учням посилання.
17. Атлас пазлів NationalGeographic. Кожна з колекцій пазлів є онлайн-картою континенту або країни. Тут дуже багато цікавих карт та неймовірних історій!
18. Географічна онлайн-гра Geoguessr. Ця гра створена на базі технології GoogleStreetView. Вона захоплює не лише любителів географії, але і сприяє розвитку логічного мислення.
19. На порталі Національного географічного товариства представлений великий вибір інтерактивних завдань. Карти, з допомогою яких можна здійснювати віртуальні мандрівки. В цьому ж розділі Earthpulse знайомить нас з проблемами населення.
20. MissionMapQuest – це інструмент для створення вікторин, квестів та дидактичних ігор, основою яких є географічна карта Google. Концепція, яка лежить в основі даного шаблону, доволі проста. Інструкція по створенню квестів.
21. Серіал «BBC–Планета Земля». Кращий документальний серіал. /series/documentary/10839-bbc-planet-zemlya-2006.html
22. Добірка ресурсів для вивчення та викладання географії: <https://znz-karpilivkam.e-schools.info/pages/geografija>